

Bir Kadın Yazarın Gözünden Kadınlar: Halide Nusret Zorlutuna'nın Üç Eserindeki Kadın Karakterlerin İncelenmesi (Bir Devrin Romanı, Beyaz Selvi, Aşk ve Zafer)

Received/Geliş: 18/06/2017
Accepted/Kabul: 24/11/2017

Şerife Nihal ZEYBEK*

Öz

Halide Nusret Zorlutuna 1901-1984 yılları arasında yaşamıştır. Şiir, roman, hikâye, hatıra türündeki yazılarıyla Türk edebiyatında yer edinmiştir. Halide Nusret'in yaşadığı dönem son derece önemli ve hassas bir dönemdir. Zorlutuna, Osmanlı'nın son yıllarına ve cumhuriyetin kuruluşuna şahitlik etmiştir. Bu çalışmada Zorlutuna'nın kadın karakterleri yoğun olarak işlediği üç eseri ele alınmıştır. *Beyaz Selvi*, *Aşk ve Zafer* adlı eserler roman türünde, *Bir Devrin Romanı* adlı eser ise hatıra türündedir. Bu eserlerdeki kadın karakterler üzerine tematik inceleme yapılmıştır. Genel olarak Zorlutuna'nın romanlarındaki kadınların davranış ve tutumlarının, kendi karakteriyle paraleldir. Zorlutuna milliyetçi, muhafazakâr yönü ağır basmasının yanı sıra, modern düşünceye sahiptir. Zorlutuna için kadınların en önemli vasfının annelik olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. O, dinî ve millî duygulara bağlı bir kadın haklarını savunucusudur.

Anahtar kelimeler: Halide Nusret Zorlutuna, kadın karakterler, roman, romanda kadın

* Doktor, Diyanet İşleri Başkanlığı, nihalzeybek@gmail.com.

Women in the Eyes of a Woman Author: An Examination of Female Characters in Three Works of Halide Nusret Zorlutuna (Bir Devrin Romani, Beyaz Selvi, Aşk ve Zafer)

Abstract

Halide Nusret Zorlutuna lived between the years 1901-1984. She attained a place in Turkish literature with her writings in the genres of poetry, romance, story, and memoir. The period in which Halide Nusret lived is an extremely important and sensitive period. Zorlutuna witnessed the establishment of the Turkish Republic and the last years of the Ottoman Empire. This study discusses Zorlutuna's three works which she intensively dealt with women characters. *Beyaz Selvi* and *Aşk ve Zafer* are in the type of novel, and *Bir Devrin Romani* is in the type of memoir. Female characters in these works are thematically studied in this paper. In general, the behavior and attitudes of women are parallel with the author's character in Zorlutuna's novels. Zorlutuna has a modern mentality as well as her nationalist and conservative worldview dominates. It is understood from the works of Zorlutuna that the most important characteristic of women is the motherhood. She is a defender of women's rights with her religious and national sentiments.

Keywords: Halide Nusret Zorlutuna, female characters, novel, woman in novel

Giriş

Sanat eserleriyle sanatçılar, duygu ve düşüncelerini ifade ederler. Sanatçıların eserlerine yansıttığı unsurlar, içinde doğup yetiştikleri devrin kültüründen ve diğer şartlarından ister istemez etkilenir. Bu nedenle sanatçının eseri üzerinden onun görüşleri ve dönemin koşulları hakkında çıkarımda bulunulabilmek mümkündür. “*Her türlü edebî eser, toplumsal bir olguya dayanır. Diliyle, konusuyla, şahıs kadrosu, toplumsal zemini ve mekânıyla, toplumun edebiyat sanatçısının zihnindeki estetik kırılmasıyla oluşan eser, sonuçta toplumsal bir yansıma olarak karşımıza çıkar* (Çelik, 2013, s.62).” Bu nedenle özellikle edebî eserler yazıldığı dönemin sosyolojik, psikolojik, siyasî, kültürel pek çok durumunu sergiler nitelikte olabilir.

Zorlutuna'nın *Küller*, *Sisli Geceler*, *Gülün Babası Kim?*, *Beyaz Selvi*, *Büyük Anne*, *Aydınlık Kapı*, *Aşk ve Zafer* adlı romanları ve *Benim Küçük Dostlarım* ile *Bir Devrin Romanı* adlı hatıratları vardır. Ayrıca şiir kitapları da mevcuttur.

Bu çalışma *Beyaz Selvi*, *Aşk ve Zafer*, *Bir Devrin Romanı* eserleri üzerine yapılmıştır. Bu eserlerdeki kadın karakterler ele alınarak, Halide Nusret'in gözünden kadınların konumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. *Beyaz Selvi*, *Aşk ve Zafer* kitapları roman türündedir. ‘Bir Devrin Romanı’ adlı eserin isminde ‘roman’ ibaresi yer almasına karşılık bu kitap bir hatıratır. Bu çalışmada kadın karakterlerin üzerine inceleme yapılması hedeflendiğinden dolayı bu üç eser özellikle seçilmiştir. Üçünde de başkahramanın kadın olması tercih sebebi olmuştur. Söz konusu eserlerde hadiseler kadın bakış açısıyla bakılmış, kadınların sosyal ve psikolojik durumları ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Çalışmamızda ana çerçevemiz ‘bir kadın yazarın gözünden kadınları aktarmak’ olduğundan, seçilen eserlerin bu minval üzere bir muhteviyata sahip olmasına dikkat edilmiştir.

Bu çalışmada kadın karakterler üzerine tematik bir inceleme yapılmıştır. Halide Nusret'in kadına bakışı, kendi hatıratında yer verdiği gerçek kadın karakterler ve romanlarında kurguladığı kadın karakterler üzerinden ele alınmıştır. Söz konusu eserlerdeki kadın karakterlerin günlük yaşamdaki konumları; örf, adetlere ve dine yönelik tutumları; kadın erkek ilişkisi üzerine duyguları; kadın erkek eşitliği hakkındaki düşünceleri; ‘kız çocuğu, sevgili, eş, anne’ gibi çeşitli kadınlık rollerine dair davranış ve düşünceleri tespit edilerek incelenmiştir.

Halide Nusret'in Hayatı ve Bir Devrin Romanı

Öncelikle Halide Nusret'in yaşamına yer vereceğiz. Bu sırada, çalışmamızda ele alacağımız üç eserden biri olan, *Bir Devrin Romanı* adlı hatırat kitabını kaynak olarak kullanacağız. Bu eser özellikle Osmanlının son yılları ile Cumhuriyet'in ilk yıllarına tanıklık etmesi açısından, ismiyle müsemma bir çalışmadır.

Halide Nusret Zorlutuna, 1901'de İstanbul'da doğmuştur. Babası Mehmed Selim Bey, annesi Ayşe Nazlı Hanımdır. Babası dönemin siyasi nedenlerinden dolayı uzun süre sürgünde bulunmuş, iyi eğitilmiş bir kimsedir. Annesi münevver ve kültürlü bir kadındır. Kardeşi İsmet Kür'dür. İlk dinî ve edebî eğitimine evde annesinin nezaretinde başlamış daha sonra babası da onunla yakından alakadar olmuştur. Erenköy Kız Lisesi'ne 5. sınıftan itibaren devam etmiştir. Dârülmua'llimât (Kız öğretmen okulu) imtihanına girip başarılı olmuştur. Bu arada İstanbul Darülfünun'a (Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü) devam etmiştir. 18 yaşında öğretmenliğe başlamış ve büyük bir bağlılıkla mesleğini sürdürmüştür. Öğretmenlik anılarını ihtiva eden *Benim Küçük Dostlarım* adlı eseri Milli Eğitim Bakanlığının seçtiği '100 Temel Eser' arasındadır. Binbaşı Aziz Vecihi ile 1926'da Edirne'de öğretmenlik yaparken evlenmiş daha sonra İstanbul'a tayin istemiştir. Eşinin işi nedeniyle Kırklareli, Kars, Karaman, Urfa, Maraş, Sarıkamış, Ankara gibi şehirlerde görev yapmıştır. Genç kızlık döneminden itibaren çeşitli dergilerde hikâye, şiir ve makaleleri yayınlamıştır. Pek çok vakıf ve dernekte aktif rol almış, hayır faaliyetlerine ön ayak olmuştur. Edebî olarak 'Millî Edebiyat Akımı' taraftarı ve takipçisi olarak bilinmektedir. Milliyetçiliği ve dinine bağlılığı ile öne çıkmış bir isimdir. 1984'te Ankara'da vefat etmiştir (Gürel, 1988).¹

Öncelikle Halide Nusret'in kendi yaşamı üzerinden kadına bakışı, kadınların o dönemdeki sosyal yaşamı, eğitim durumları, hayata bakışları gibi hususlara değinilecektir. Hatıratında dile getirildiğine göre Halide Nusret'in gözünde annesi ideal bir kadındır. Bu nedenle onun hususiyetlerinden bahsetmemiz yerinde olacaktır. Osmanlı'nın son yıllarında yaşamış olan Ayşe Nazlı Hanım hakkında Zorlutuna şunları kaydetmiştir:

Doğuştan terbiyecisi, müşfik, aynı zamanda otoriter bir kadındı. Öğretmen olsa imiş ideal bir öğretmen olurmuş... Annem çok zeki, kafası işleyen bir kadındı, kahve sigara içmezdi, ama müthiş bir okuma tiryakisi idi... Edebiyata, özellikle şiire düşkündü. O yaşında beni karşısına alır, Namık Kemal'den Ziya Paşa'da beyitler ezberletirdi. (...) Çocukluğumun güzel hatıralarından biri de annemle beraber gazete okuyuşumuzdu. Altı yaşında mükemmel gazete okurdum. Tefrika romanlar pek hoşuma giderdi. Anacığım bebek yapmak hususunda da gerçekten bir sanatkârdı... (Zorlutuna, 2004, s.20-21).

Zorlutuna'nın annesi kültürlü olmasının yanı sıra ev ve el işlerinde de becerili bir kadındır ve bu konularda kızını eğitmek için oldukça çaba sarf etmiştir: "*Anneciğim bize nakış, dikiş, biçki öğretmek sevdasında idi... Ben bu işlerde bir taş parçası kadar kabiliyetsizdim. Zavallı annem bu halime pek üzülür: 'Bunlar bir ev hanımına mutlaka lazım olan bilgilerdir. Öğrenmelisin! Aptal değilsin ki, dikkat edersen öğrenirsin.' der, diretirdi.*" (Zorlutuna, 2004, s.100).

Zorlutuna, babasının kendi eğitimi ile yakından alakadar olduğunu çok defa dile getirmiştir:

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Zeki Gürel, *Halide Nusret Zorlutuna Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ankara, 1988, s. 1-12.

Babam gerçekten de benimle meşgul oluyordu. Kerkük'te elde ettiğim Farsçayı iletmem için bana Gülistan okutuyordu. Ara sıra Mesnevi'den beyitler de verirdi... Geceleri ben okurdum kendisi dinlerdi. Victor Hugo'nun Sefiller'ini bitirdikten sonra başka tercüme romanlar okumaya başladık... Artık delice bir okuma hırsına kapılmıştım. Okumaktan başka her şey bana manasız, lüzumsuz, adi görünüyordu (Zorlutuna, 2004, s.100).

Babasının aslında erkek çocukları daha çok sevdiği yönünde değerlendirmede bulunan Halide Nusret, devamında şunları aktarmaktadır:

Babam beni de erkek gibi ata binen, silah kullanabilen bir kız olarak yetiştirmek istiyordu... 'Çok eskiden ninelerimiz mükemmel binici ve atıcı idiler, sulh ve harpte erkeklerine mertçe yardım ederdi... Peygamber zamanında da böyleydi... Kadın dediğin böyle olmalı. Çıtkırıldım şehir kızı olmasın benim kızım.' dedi. Annem bu fikre karşı değildi (Zorlutuna, 2004, s.100).

Bunun üzerine babası Halide Nusret'e ata binme ve atıcılık konusunda eğitim vermeye karar verir. Fakat Kerkük'te biz kızın bu şekilde eğitim görmesi anormal karşılanacağı için erkek çocuk kıyafeti giymesi gerekir. Bu önleme rağmen genç bir yüzbaşı, silah talimine şahitlik eder ve bu şekilde yetiştirilen bir kızla evlenmek ister; Halide Nusret'e talip olur. Bu hadise neticesinde at ve silah eğitimi başladığı gibi nihayete ermek durumunda kalır (Zorlutuna, 2004).

1909'da Mehmed Selim Bey'in Kerkük'e mutasarrıf olarak atanması üzerine Kerkük'e taşınırlar. Bu tarih aynı zamanda Zorlutuna'nın çarşafa girme tarihi olur. O dönemde Kerkük'te kızların yedi yaşında abaya -bir çeşit örtünme aracı- sokuldukları; Halide Nusret'in ise yaşından da büyük gösterdiği için dokuz on yaşında 'koca kız' olarak algılandığı, Kerkük'e örtüsüz gitmesinin hoş karşılanmayacağı belirtilir. Halide Nusret (Zorlutuna, 2004), bu hadiseyi: "Annem yüzüme de bir kalın peçe örtmüştü. Heyecanlı ve mesuttum, ama ayaklarım birbirine dolaşıyordu (s.42)." şeklinde ifade eder. Oldukça küçük bir yaşta çarşaf hatta peçe ile tanışan Halide Nusret'in bu durumdan memnun olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Kadının dışarıdaki giyimi ile ilgili Cumhuriyet'ten sonra fikirleri değişir. Hatıralarında, şapka kanunuyla beraber çarşafı çıkardıklarını anlatır.

Halide Nusret lise sıralarında ilk şiirlerini kaleme almaya başlar. Faruk Nafiz, Halide Nusret'in bir sınıf arkadaşının dayısının oğludur. Ona 'elinin hamuruyla bu işlere karışmasın' tarzı bir yazı yazarak gönderir. O dönem kadın erkek eşitliğinin sıkça konuşulduğu senelerdir. Bu yazıyı okuyunca Halide Nusret çok sinirlenir ve hemen buna karşı bir cevap yazar (Zorlutuna, 2004). Bu hadise genç yaşından itibaren Halide Nusret'in kadın erkek eşitliği yönündeki tutumuna örnektir.

Halide Nusret hatıratında, sosyal yaşamda kadın- erkek arkadaş ortamlarının yeni yeni meydana geldiği döneme yönelik gözlem ve yorumuna yer verir. Kendi yaşıtı genç yazar ve

şairlerle arkadaşlık kuran Zorlutuna (Zorlutuna, 2004), bunu şöyle dile getirir: “*Pek temiz, pek candan bir arkadaşlığımız vardı. Erkeklerle kızlar arasında daima bir mesafe vardı; bize çok hürmet ederler, hiçbir zaman laubalileşmezlerdi. İçimizde belki kız arkadaşlarından birine âşık olmuş olanlar da vardı, ama bunu gizlemeyi çok iyi bilirlerdi* (s.150).”

Halide Nusret, Türk kadının sahneye çıkmasına ısrarla karşı çıkar. O senelerde bazı dejenere Türk hanımlarının açılıp saçılıp, düşman subaylarla münasebette bulunmasını nefretle izler. Onların hareketleri karşısında Halide Nusret, inadına kapanmak, peçeler, kafesler arkasına iyice saklanarak Müslümanlığı, Türklüğü, edebi korumak istediğini belirtir (Zorlutuna, 2004).

Edirne’de öğretmenlik yaptığı sırada Ankara’dan çarşaf ve peçenin yasaklandığı, bayramlarda resmi balolar yapıp dans edileceği, buna muallimlerin katılmasının mecburi olduğu emri gelir. Halide Nusret bu emre ‘kimi çok sevindi, kimi az sevindi, kimi de azıcık yadırgadı’ diyerek, tepkileri dile getirir (Zorlutuna, 2004). Kendi düşüncesini ise belirtmez. Sadece emre itaat ettiklerinden ve dans dersi aldığından bahseder. Kendisinin bu durumdan hoşnut olmadığını satır aralarından anlamamız mümkündür. Vali beyin hanımının bu kararı kabul etmediğini, başörtüsünü çıkarmadığını ve asla dans etmeyi kabul etmediğini belirtir ve şu değerlendirmede bulunur: “*Ben bu muhterem kadındaki sağlam karakteri; çok sene sonra Celal Bayar’ın rahmetli eşi Reşide Hanımefendide görmüşümdür. Bir üçüncüsünü görmedim* (Zorlutuna, 2004, s.237).” Bu ifadeden yeni emre karşı çıkan kadınlara saygı ve muhabbet duyduğu anlaşılır.

Halide Nusret’in romanlarındaki baş kadın karakterle, kendi yaşamı paralellik arz eder. Bu durumu kızı Işınşu şu şekilde dile getirmiştir: “*Annem yazarken pek rahat değildi. Okurlarının değer yargılarını önemser; onların yazılanlarla Halide Nusret’in hayatını karıştırabileceklerinden, bazı gereksiz yakıştırmalar yapabileceklerinden endişe ederdi. İsterdi ki romanlarının başkarakterleri de kendi hayatı kadar lekesiz, namuslu, dürüst bir ömür sürmüş olsunlar*” (Zorlutuna, 2008a, s.12). Bu hususta görüşünü dile getiren Enginün (2012), Zorlutuna’nın roman karakterlerinin daima yüce değerlere sahip olmasını, onun öğretmenlik kimliğiyle bağdaştırır. Halide Nusret, bir öğretmene yaraşır şekilde sürekli iyiyi güzeli ortaya koymaya çalışmış, özellikle başkahramanlarını en yüksek ahlakî özelliklere sahip olarak kurgulamıştır. Bu görüşlerden de anlaşıldığı üzere Halide Nusret roman kahramanlarıyla kendini özdeşleştirmiş, bu kahramanlar üzerinden ideal kadın tipini ortaya koymaya çalışmıştır. Bundan dolayı çalışmamızda romanların üzerine eğilecek; içindeki kadın karakterler ve kadına dair bilgi ve yorumları ele alacağız.

Moran (1983), 1950’ye kadar olan Türk romanlarında birincisi toplumsal sorunlara dönük, ikincisi ise bireyin iç dünyasına dönük olmak üzere iki ana çizginin belirgin olduğunu

ifade etmiştir. Zorlutuna'nın romanları daha çok ikinci gruba dâhil olmakla birlikte, toplumsal sorunlara özellikle de kadın-erkek ilişkileri yönünden sıkça değinildiği görülmektedir. Enginün (2008) Halide Nusret'in romanlarının aynı şiirleri gibi aşırı denilebilecek bir duyguluk taşıdığını belirtmesinin yanı sıra eserlerinde kadın sorunları üzerinde durduğunu da ifade eder. Onun romanları kadın kahramanların iç dünyası merkezli olmakla birlikte toplumsal hadiselerle de tamamen uzak değildir.

Halide Nusret, dönemindeki kadın yazarlarla dostane ilişkiler sergilemiş, bu samimiyetini eserlerine de yansıtmıştır. *Beyaz Selvi* adlı romanını Şükûfe Nihal'e armağan ettiğini belirtmiştir. *Aşk ve Zafer*'de ise Halide Edib Adivar hakkında övgü dolu şu ifadeler yer alır: “*Beni inkisar-ı hayale uğratmayan bir tek romancı ve bir tek şair var: Halide Edip ile Celal Sahir. Halide Edip'in kadın kahramanlarının o harikulade, güzel, kocaman, parıl parıl gözlerini kendi yüzünde aynen buldum. Korkunç şekilde güzel gözler...*”(Zorlutuna, 2008a, s.148)

Aşk ve Zafer

Aşk ve Zafer, Halide Nusret'in romanları arasında en öne çıkanıdır. Romanın kısaca konusu şöyledir: Romanın başkahramanı Zinnur, İstanbul'da doğup büyümüş, kültürlü bir ailenin kızıdır. İbrahim, Urfalı asil, zengin, geleneklerine bağlı bir ailenin tek oğludur. İbrahim gelenekler gereği amcasının kızı Zeliha ile nişanlı sayılmaktadır. İbrahim asker olarak görev yaptığı İstanbul'da Zinnur'a âşık olur ve nişanlanırlar. Zeliha, İbrahim'e ve yöre kültürüne körü körüne bağlıdır. İbrahim'den Zinnur'un yanı sıra kendisini de nikâhlanmasını ister. İbrahim'in annesinin isteği de bu yöndedir. Zeliha, Zinnur'a bunu rica ettiği bir mektup yazar. Zinnur böyle bir teklifi asla kabul etmeyecek bir dünya görüşüne sahiptir; nişanı bozar. İbrahim Urfa'yı kurtarmak için çatışırken ağır yaralanır, senelerce yatarak tedavi görür. Ölene kadar Zinnur'a olan sevgisi devam eder. Zinnur, İbrahim'in bu halinden habersiz şekilde başka biriyle evlenir.

Bu romanda anlatılan nişanlılık, bizzat Halide Nusret'in yaşadığı bir hadisedir. Kendi hatıratında bu konuya da değinmiştir. Halide Nusret'i yayımlanan yazılarıyla tanıyan bir yedek subay, ona mektup göndermeye başlar. Annesinin tüm karşı koymalarına rağmen, erkek tarafının yoğun ısrarı üzerine nişanlanırlar. Aslında Halide Nusret de nişanlanmak ister fakat bu isteğini annesine söyleyemez. Halide Nusret aynı *Aşk ve Zafer* romanındaki gibi başlayıp ilerleyen nişanlılığı hakkında şunları kaydeder:

M. Beyle birkaç ay nişanlı kaldık. O zamanlar malum kaçgöç vardı; nişanlılar birbirleriyle konuşup görüşemez, beraber gezip tozamazlardı. Gerçi o zaman da buluşup görüşenler vardı, ama bizim aileye göre değildi böyle şeyler. Biz bol bol mektuplaşıyorduk. Nişanlım bazen annemi ziyaret için evimize geliyordu. Bu arada da biz yine odadan odaya mektuplaşıyorduk. Postacımız da minik kardeşim İsmet'ti (Zorlutuna, 2004, s.135).

Halide Nusret ve nişanlısı, gizlice buluşurlar. Bu ilk ve son görüşmeleri olur. Akabinde nişanlısı düğün hazırlıkları için memleketine gider ve Halide Nusret'in annesi nişanı atar. Devamında ise romandaki gibi nişanlısı kurtuluş savaşında kahramanlıklar sergiler. Başına saplanan bir kurşun sebebiyle on sekiz yıl hastanede yatar ve vefat eder. Bu hadiseden Halide Nusret'in haberi olduğunda, aynı romandaki gibi, iki çocuk annesidir (Zorlutuna, 2004).

Romanın başkahramanı Zinnur, İstanbul'da yaşayan soylu ve varlıklı bir ailenin kızıdır. Dedesi ve babası paşa olan Zinnur, 1900'lerin başında dünyaya gelmiştir. Dönemin 'iyi yetiştirilmiş genç kız' karakterini yansıtmaya bakımdan Zinnur'un aldığı eğitimler ve özellikleri hakkında şunlar söylenebilir:

Zinnur ilk keman ve Fransızca derslerini Vedia teyzesinden almıştı. İlk din dersleri ile okuma yazma bilgilerini de anneciğine borçluydu (Zorlutuna, 2008a, s.29). Dedesinin kanından ve onun eğitiminden aldığı halis bir şiir ve edebiyat zevki, kızın iliklerine işlemişti. Derdini, acısını ancak, kendini okumağa verdiği zaman unutabiliyordu. Heceden, aruzdan şiirler yazıyordu. Basit ama içten gelme şiirlerdi bunlar (Zorlutuna, 2008a, s.144).

Zinnur'un dindar biri olduğu yer yer vurgulanır. Kur'an okuduğundan, namaz kıldığından, dua ettiğinden bahsedilir: "*Kur'an-ı Kerim okuduğu zamanlarda da içinde sonsuz bir huzur, zevkli bir teslimiyet duyardı. Babasının ölümünden sonra hatim sürüyordu; her sabah namazından sonra bir kaç sahife Kur'an-ı Kerim okumayı adet edinmişti*" (Zorlutuna, 2008a, s.144).

Zinnur'un 17 yaşını bitirmiş olduğu ve artık 'gelinlik kız' kabul edildiği, hatta kendisini ta on üç yaşından beri evlilik niyetiyle isteyenlerin olduğu belirtilir (Zorlutuna, 2008a). Zinnur'un ilk çarşafını on üç yaşında giydiğinin söylenmesi (Zorlutuna, 2008a), o dönemde bu yaşın genç kızlığa adım olarak kabul edildiğini destekler niteliktedir. Romanda özellikle kadınlar için Urfa ve İstanbul'da birbirinden çok farklı niteliklere sahip, sosyal yaşamlardan bahsedilir. Urfa'da kadınların katı örf ve âdetlerin etkisi altında olduğu vurgulanır. Bununla beraber, amcasının oğluna karşı harem-selamlık tavrı takınan Zeliha hakkında, şöyle bir ifade yer alır: "*Zeliha büyüdü artık erkekten kaçıyor!*" demişti. '*Eee, ha ondört ha onüç. Hepsi bir. Kız kısmı çabuk büyür İbrahim*' (Zorlutuna, 2008a, s.53). Bu bilgilerden hareketle İstanbul ve Urfa'da on üç yaşından itibaren kız çocuklarının, artık genç kız olarak kabul edildikleri, bu nedenle tesettüre girdikleri ve namahremle olan münasebetlerde dikkatli oldukları ortaya çıkar. Diğer hususlarda İstanbul ve Urfa kadını bambaşka portreler çizerken, bu açıdan İstanbul ve Urfa ortak payda da keşmiş görülmektedir. Fıkhî açıdan belirlenmiş bir yaştan bahsedildiği için İstanbul ve Urfa'da ortak tavır söz konusu olmuştur. Diğer hususlarda gelenek görenek farklılığı mevcutken, İslamî bir kuralda ortak paydada buluşulmuştur.

Zinnur küçüklüğünden beri çevresindeki bazı olumsuz evlilik örneklerine binaen söylenen sözlerden son derece etkilenir. Bu nedenle, ona göre severek evlenmek çok tehlikeli ve yanlış bir harekettir; yapılması gereken evlendikten sonra sevmektir. Bu düşünceler şöyle ifade edilir:

Zinnur evlenmekten de, sevmekten de korkuyordu. Amma sevmek, yabancı bir erkeği sevmek!.. Onun hükmüne girmek, onun arzularına boyun eğmek!.. Bu daha da korkunçtu. Bu ayıp, çirkin bir şeydi... Yani evlenmeden evvel değil, evlendikten sonra sevmişler birbirini. Bu temiz bir şey. Eskiler: ‘Sevip dostuna varma, boşanıp kocana varma!’ demişler...(Zorlutuna, 2008a, s.37).

Sevdiği için ailesine yakışmayan bir erkekle evlenen bir akrabası için de evde sık sık eleştiriler yapılmaktadır: “*İnsan sevip varırsa böyle olur işte. Ailesinin adını da beş paralık etti*” (Zorlutuna, 2008a, s.40).

Zinnur çeşitli hizmetçilerin bulunduğu büyük bir konakta yaşamakta, aile ilişkilerinde saygı hâkim olmaktadır. Özellikle baba kız arasındaki seviyeli tutum, çocukluk yaşından beri vurgulanır. Zinnur genç kızken, babası Fahrettin paşa, İstanbul önlerinde düşman gemilerine dürbünle bakarken son derece üzülür ve sinirlenir ‘bu kahpelik’... kelimesi ağzından çıktıktan sonra pişman olur, toparlanır. Kız çocuğunun yanında böyle sözlerin ağza alınmaması gerektiğini düşünür (Zorlutuna, 2008a).

Zinnur severek evlenmeye karşı olan ön yargısını zamanla aşar ve İbrahim’e gönlünü kaptırır. İki nişanlı arasında duygusal ve seviyeli ilişki, mektuplar üzerinden devam eder. Nişanlı çift sadece bir kez yüz yüze görüşür, bu durumun gayet normal olduğu yansıtılır. Söz konusu dönemde genç kız ve erkekler arasındaki ilişkinin bu şekilde cereyan ettiği anlaşılmaktadır. Belirtildiği gibi bu kısım, Halide Nusret’in kendi nişanlılık serüvenine birebir uymaktadır.

İbrahim’in akrabaları, onun amcasının kızıyla evleneceğini düşünür. Urfa geleneğine göre bu durum şöyle ifade edilir: “*Emmi oğlu varken bir kıza dışarıdan kimse talip olamaz*” (Zorlutuna, 2008a, s.53). İbrahim’in Zinnur ile nişanlanması da akrabalarının düşüncesini değiştirmez. İbrahim’in babasının üç hanımı vardır ve bu Urfa’da normal karşılanmaktadır. İbrahim’in annesi, oğlunu iki kıza da nikâhlanması için ikna etmeye çalışır. Zeliha, bu durumla ilgili olarak Zinnur’a mektup yazarak şöyle der; “*Sen benim ablamsın, büyüğümsün. Ne olur izin ver de İbrahim beni de alsın*” (Zorlutuna, 2008a). Zeliha’nın mektubunu alan Zinnur son derece şaşırır ve bu teklif karşısında dehşete düşer. Böyle bir durumu kabul etmesi mümkün değildir. Ağlayarak teyzesiyle şöyle dertleşir: “*İğrenç bir kız bu... Mektubunu okurken midem bulandı teyze... Utandım; kadın olduğum için utandım.*” (Zorlutuna, 2008a, s.162). Bu hadise üzerine Zinnur, nişanı atar. İbrahim çatışmada ağır yaralanır ve uzun yıllar yatarak tedavi görür. İbrahim’in ne mektuptan ne de Zinnur’un düşüncelerinden haberi vardır. Bu arada Zinnur, başka

biriyle evlenir. Romanın sonunda Zinnur, başta savunduğu düşünceye dönmüş; önce evlenip sonra kocasını benimseyip sevme yolunu tercih etmiştir. Buna bir nevi mantık evliliği de denebilir.

Zorlutuna, Kurtuluş Savaşına şahitlik etmiş bir yazardır. Bundan hareketle romanlarında bir kadının savaş durumunda çevresindeki erkeklere özellikle de kocasına karşı ne gibi yardımı olabileceği hususunda fikirlerini söylemiştir. Zorlutuna'ya göre kadınlara düşen en büyük vazife, erkeklere manevî olarak destek vermektir: “*Kocalarının, babalarının, kardeşlerinin ateşe atılmağa hazırlandıkları bugünlerde, onlara kuvvet, cesaret vermeğe çalışmaktan başka bir şey gelmiyordu ellerinden.*” (Zorlutuna, 2008a, s.155). Savaş halinde erkeklere manevî yardım kabilinde, Zinnur'un başından geçen bir hadise anlatılmaktadır. Zinnur ile babası arasında son derece mesafeli ve saygı esaslı bir münasebet vardır. Babasının hayatında ilk kez kızıyla aleni bir şekilde konuşması, Zinnur için son derece şaşırtıcı bir durum olur. Burada hadisenin ciddiyeti ve bir genç kızın asker nişanlısına nasıl destek olması gerektiği vurgulanır. Babasıyla şöyle bir konuşma gerçekleşir:

İbrahim'e hemen mektup yazmalısın Zinnur... Onun elinden tutmak senin vazifen yavrum. Hisli, akıllı, faziletli bir kadın; bu vaziyette çok şey kurtarabilir, çok müspet işler görebilir... Kızıyla aralarındaki mesafenin aşılmasına asla müsaade etmeyen ihtiyar asker, kendi kızı ile nasıl böyle konuşabiliyordu... Genç kız yanaklarının al al yandığı hissetti... Fakat paşa ona bakmağa devam ediyordu... (Zorlutuna, 2008a, s.81).

Eserde göze çarpan kadın karakterlerinden biri de Rahme Nine'dir. Anadolu'nun vatanperver, kahraman, fedakâr kadın karakteri Rahme Nine, olarak ortaya konulmuştur. Bu kadın, yetmiş yaşlarında, Urfalıların 'buruk' dedikleri geniş beyaz bir ahrama bürünmüş olarak tasvir edilir. Romanda Urfa'nın ileri gelen erkekleri şehirlerini düşman askerlerinden temizlemek için ne yapacakları hakkında istişare etmek üzere toplanmışlarken Rahme nine onları ziyarete gelir. Bir köşede hazırlanmış ikram sofrasını görünce buna tepki göstererek şöyle der: “*İşiyiz, keyfiyiz yolunda mı ki çiğ köfte yiyecehsiz?.. Irz namus elden gidiyi... Anayıza, bacıyıza küffar el uzattı... Uykuda mısınız?..*” (Zorlutuna, 2008a, s.125). Yaşlı kadın, 'sarhoş gavur askerleri' olarak nitelendirdiği düşman askerlerinin şehirde yaptıkları zulümlerden bahseder ve erkeklere sonuç olarak şunları söyler:

Allah size akıl vermiş, kuvat vermiş, el ayak vermiş... Ne durisiz ?.. Sizin bu haliz Allah'ın gücüne gider... Şu kırmızı leçeki başımdan alır, bayrak yaparam, silahım yoh benim, dişlerim de yoh! Aha şu dirnaklarımla on düşmanı parçalamazsam biye Rahmet nine dimesinler! (Zorlutuna, 2008a, s.128).

Bu noktada Rahme Nine'nin konuşmasının Urfa ağzı ile verilmiş olması, 'köylü Anadolu kadını' imajını destekler niteliktedir. Söz konusu konuşmalar neticesinde erkeklerin karşılığı ise şöyle olur: “*Senin hareketin, senin sözlerin de bize hız verdi, kuvvet verdi Rahime Nine! Allah seni, senin gibi anaları başımızdan eksik etmesin.*” (Zorlutuna, 2008a, s.129). Urfalılar gerekli

hazırlıkları yaptıktan sonra Fransızlara karşı memleketlerini korumak üzere çatışmaya başlar. Bu süreçte kadınların cephede arka hizmette yer aldıkları, kimi zaman ise ön saflarda buldukları şöyle ifade edilir: “İlk anda, ilk şehidin feryadı duyuldu. Bu kocasına su kavuşturan bir kadındı. İbrahim: Kadınları sokmasınlar ateşin içine! Diye inledi. Fakat kadınlar dinliyorlar mı?” (Zorlutuna, 2008a, s.173).²

Eserde İbrahim’in Urfalı ailesi üzerinden Doğu’nun katı gelenekleri eleştirilir. İbrahim’in annesi Zemzem Hanım, iki kız çocuğu dünyaya getirdiği için kocası üstüne evlenir. Daha sonra Zemzem Hanım’dan İbrahim doğar. Bir süre sonra İbrahim’in babası, erkek evlat bahanesi olmaksızın üçüncü kez nikâhlanır. Evde kadınlar arasında şöyle bir denge vardır; Zemzem Hanım valide sultan olarak evin hâkimi konumundadır. İki küçük hanım arasında kıskançlık kavgaları, beyi elde tutmak için çevrilen entrikalar mevcuttur. Valide sultan bu durumları idare eder (Zorlutuna, 2008a). Ev çok kalabalık olduğundan iş çoktur, kadınlar çok çalışır: “Bizimki de yaşamak mı?.. Yere gire!..”(Zorlutuna, 2008a, s.51) dedikleri anlatılarak kadınların yaşamlarından memnun olmadığı belirtilir. Kadın erkek arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından İbrahim’in annesi ile olan bir konuşması hakkında şu ifadeler önemlidir: “Zemzem Hanım sustu. Karşısındaki erkek; doğurup büyüüttüğü evladı da olsa, nihayet erkekti. Kadın kısmı, çok konuşamazdı ki... Zemzem Hanım can acısı ile fazla ileri bile gitmişti.” (Zorlutuna, 2008a, s.109).

Halide Nusret’in gözünde kadının en önemli ve ulvî vazifesinin annelik olduğu, eserlerinden rahatlıkla anlaşılır. Eserin sonunda onca yaşanmışlıklara rağmen, hüznü ve yanlış anlamalar içeren bir hayatın değerlendirmesini yapan Zinnur, şöyle der: “Çocuk sevgisinin ne demek olduğunu bilirsiniz. Bence dünyadaki en büyük, en gerçek aşk evlat sevgisidir” (Zorlutuna, 2008a, s.202).

Zorlutuna’nın eserlerinde olumsuz olarak bahsedilen kadın karakterler de mevcuttur. Bu kadınların bir özelliği giyim kuşama ve modayı takip etmeye meraklı oluşlarıdır. ‘Genç ve hoppa’ olarak nitelendirilen bir kadın hakkında şu ifadeler yer alır: “Perran Hanım zamanın modasınca çat pat Almanca öğrenmiş, yüksek rütbeli Alman zabıtlarından ahbaplar edinmişti. İstanbul’da yeni başlayan ‘modern sosyete’nin ön safta gelen yıldızlarından biriydi.” (Zorlutuna, 2008a, s.31). Başka bir yerde Almanya ile müttefik olunması nedeniyle, sosyete mensup birçok hanımefendilerin, her yıl Almanya seyahati yaptıkları, orada giyinip, kuşanıp, burada çalım sattıkları ifade edilir (Zorlutuna, 2008a).

² Burada şöyle bir açıklama yapılması gereklidir. Anlatılan hadisedeki yaşlı kadının ismi, kaynakçada bilgilerini verdiğimiz roman basımında ‘Rahme, Rahime ve Rahmet’ olarak üç farklı şekilde yazılmıştır. Biz de aynen alıntı yaptığımız şekli muhafaza ettik. Bunlardan yöresel ağza uygun olarak eserde en çok ‘Rahme’ ismi geçmektedir. Bu noktada yazım yanlış mı yapıldığı yoksa bilerek farklı söyleniş şekillerinin mi zikredildiğini bilemiyoruz. Bunu tespit etmek için daha ayrıntılı bir çalışma yapılması, eserin ilk nüshalarına ulaşılması gerekmektedir.

Bu eserde İbrahim ve amcasının kızı üzerinden doğunun katı gelenekleri sıkça eleştirilir. Halide Nusret, birden fazla kadın ile evlenme düşüncesini şiddetle reddeder. Zor zamanlarda kadınların erkelere destek olmasının önemini vurgular. En sonunda ise Zinnur'un, çocuklarına duyduğu sevgiye vurgu yapılarak eser nihayete erdirilir.

Beyaz Selvi

Beyaz Selvi'nin ilk sayfasındaki 'Birkaç Söz' başlıklı yazı 1943 yılında kaleme alınmıştır. *Beyaz Selvi*'de anlatılan hadisenin gerçek olduğu, bizzat kahramanı tarafından kendisine anlatıldığı, Zorlutuna'nın bu hikâyeyi yazacağına dair o kadına söz verdiği, kadın kahramanın vefat etmesi üzerine verdiği sözü tutmak amacıyla, yazmasının kutsal bir borç olduğu belirtilir. *Beyaz Selvi*'nin hikâyesi kısaca şöyledir: Nadide üç çocuk annesi, kültürlü bir ev hanımı, eşi ise meşhur bir doktordur. Nadide genç kızlık dönemindeyken, çocuk yaşlarda bulunan Dünder ile karşılaşır. Dünder saplantılı bir şekilde Nadide'ye âşık olur ve devamlı ona mektuplar yazar. Nadide, Dünder'dan kaçır ve ona ancak abla gibi davranır. Nadide'nin kocası muayenehanesine gelen genç bir kızla eşini aldatmaya başlar. Nadide bunu duyunca deliye döner ve eşine, evliliğine olan bütün inancını yitirir. Dünder'ın yanına gitmeye karar verecekken annelik duyguları baskın gelir ve gidemez.

Enginün (2012), Zorlutuna'nın eserlerindeki karakterlerin yüce ahlaki değerlere sahip olmasının, sanat eserlerinde olması gereken tezat ve çatışmaları kaldırdığını, bu nedenle çatışmanın sadece karakterlerin iç dünyasında yaşandığını ifade eder. Beyaz Selvi'de söz konusu durum açıkça görülmektedir. Nadide sürekli kendi kendine düşünceler içindedir, romanın en heyecan verici, kilit noktaları dahi sadece Nadide'nin iç dünyasındaki duygu ve düşüncelerdir.

Zorlutuna, ahlak ve namus konularında erkeklere ayrıcalık tanıyan anlayışı şiddetle reddeder. Kadın ve erkeğin ahlakî sorumluluklarının eşit olduğunu çok defalar vurgular.

Mademki kadınla erkek el ele tutuşurlarken Allah'ın huzurunda bir ömür için birbirlerine vefa ve sadakat sözü veriyorlar. Bu sözü her ne pahasına olursa olsun tutmalıydılar. Neden kadın sözünde dursun da erkek durmasın? Erkek ki iki cins arasında daima daha iradeli, daha sözünün eri olarak tanınmıştır; neden zaafını darbimesellerle tezyif ettiği kadın kadar sözünü tutamıyor? (Zorlutuna, 2008b, s.66).

Zorlutuna, evlatlarının şerefini, saadetini koruma vazifesinin, kadına olduğu kadar erkeğe de ait olduğu fikrini benimsemiştir. Erkeğin zaafını hoş gören cemiyete, "Erkeğin elinin kınası..." diyen atalara isyan ediyor, asla bu durumu kabullenmiyordu (Zorlutuna, 2008b).

Beyaz Selvi'de kocası tarafından aldatıldığını anlayan kadın için artık evliliği, kocası hatta evi, bir anlam ifade etmemeye başlar. Evliliğindeki pek çok sıkıntıya hiç sesini çıkarmadan katlanan bu kadının artık sabretmesi için geçerli bir nedeni kalmamıştır:

Yüzde yüz haklı olduğunu bile bile susar, gülümserdi. Yirmi yıldan beri kocası ile bir gün kavga etmiş değildi. Kendi, kendine 'Neye yarar?' derdi. Madem ki o namuslu, faziletli bir erkektir ve benim çocuklarımın babasıdır; madem ki ben onunla yaşayacağım, beyhude münakaşalarla yüzgöz olmak, haklı olduğumu ona ispat etmek için kalbini kırmak neye yarar?.. Fakat artık böyle düşünemezdi. O 'namuslu, faziletli bir erkek' olma imtiyazını kaybetmişti. O, bundan sonra Nadide'nin evinin ve gönlünün erkeği değildi. Ne o erkek, ne de bu ev artık Nadide'nin değildi! (Zorlutuna, 2008b, s.76).

Nadide evliliği süresince kocasına karşı tutumunu şöyle ifade eder: "*Tatlı, itaatli, fedakâr, feragatkâr bir kadın ne eşsiz bir hazinedir; bunu bir an düşünmediniz! İsminizi daima şerefle taşıdım, yükselttim; sizi ve evlatlarınızı daima yüreği rahat, alını açık gezdirdim*" (Zorlutuna, 2008b, s.78). Bunları Zorlutuna'nın zihnindeki ideal evlilikte kadının görevleri olarak anlamak mümkündür. Başka bir yerde de Nadide'nin eşine şunları verdiğini söyler: "*Muvaffakiyet, şöhrat, servet, belki de saadet... ve namütenahi vefa!*" (Zorlutuna, 2008b, s.66).

Nadide eşinden beklemediği bu darbeyi alınca, bütün hayatını gözden geçirir, bunca yıl neden fedakârlık yaptığını sorgular. Belki de kendisini aldatan eşine inat olsun diye belki de sadece içinden geldiği için, yıllardır kendisine ilan-ı aşkta bulunan DüNDAR'ın yanına gitmeye karar verir. Buna mukabil, şuurunun altından bir ses: "*Görüyorsun ya namusumuz, faziletimiz bile erkeklerin avuçlarının içinde!.. Sen ki iradene, kendi şahsiyetine o kadar güvenen bir kadındın! Ne oldu?*" (Zorlutuna, 2008b, s.82.) diyerek bu kararını da sorgulamasına neden olur. Sonra aklına "Elâlem ne diyecek?" düşüncesi gelir. Buna karşı cevabı ise şöyle olur: "*Âlem ne derse desin! Püff!.. Şimdi bir de başkalarını mı düşünmeli?.. Tam yirmi yıl âlemi düşündü, yeter artık! Yeter!.. Bundan böyle o sadece kendini düşünecek*" (Zorlutuna, 2008b, s.83). Fakat düşünceleri bu kadarla kalmaz, her şeyi boş vermiş, başını alıp gitmeye karar vermişken, Zorlutuna'nın baskın karakteri olan annelik burada da karşımıza çıkar. "*Ama çocuklar? Allah zalim anaya bunların cezasını çektirmez mi?*" (Zorlutuna, 2008b, s.83). diye sorar kendi kendine. O gece hasta olan oğlunun öldüğü bir kâbus görür. Rüyasında kızının ve diğer oğlunun alnında kara bir leke vardır. Ona, "*Sen benim anam değilsin, sen benim alnımı damgalayan kadınsın. Bizi sen damgaladın, çocuğunu sen öldürdün, katil! Kahpe! Sana lanet olsun!*" (Zorlutuna, 2008b, s.93). derler. Nadide dehşetle uyanır, hasta olan oğlunun yanına koşar. Yine kazanan annelik olur, evlat sevgisi olur. Artık ne eşinin kendisini aldattığı kız umurundadır, ne DüNDAR, ne de başka kimse! Onun tutuşan kalbinde hasta oğlu ÇELİK'ten başka ıstırap, ÇELİK'ten başka emel yoktur (Zorlutuna, 2008b). Onun önceliği, hayatının merkezi çocuklarıdır.

Bu eserde, kadının aile kavramına olan saygı ve bağlılığından dolayı eşine hürmet ettiği, sadakati en üstte tuttuğu, eşinden de aynısını beklediği görülür. Kocasının bir tuzağa aldandığı ortaya çıktığında da kadının duruşu değişmez. Her ne şartta olursa olsun, kocasının böyle bir tuzağa düşmemesi gerektiğini vurgular. Çünkü kendisi, yıllardır peşinde koşan gence karşı böyle bir tavır sergilemiştir. Kocasına duyduğu öfkeyle, kendine âşık olan gencin yanına gitmeyi düşündüğünde ise annelik duygusu ağır basmış ve bu düşüncesinden vazgeçmiştir.

Karpat (2009), kadınların edebiyatımızda ikinci sınıf insan konumunda olduğunu, aşk romanlarında hislere hitap etmek fonksiyonunda yer aldığını, kendi başına bir varlık göstererek hayatın gidişini değiştirecek kabiliyette olmadığını belirtmiştir. Bu çıkarım genel çoğunluk için geçerli olsa da bütün eserlerde geçerli olduğunu söylemek doğru olmaz. Zorlutuna'nın incelediğimiz iki romanın da temeli kadın-erkek ilişkisi üzerinedir. Başkahramanın kadın olması hasebiyle, bu ilişkileri kadın gözüyle ele almaktadır. Karpat'ın belirttiğinin aksine, iki romanda da kadın kahraman kendi başına bir varlık göstermiş, hayatın gidişini değiştirecek kabiliyeti sergilemiş, kendi için alternatif yollar çizmiştir.

Sonuç

Halide Nusret Zorlutuna 1901-1984 yılları arasında yaşamış, edebiyat öğretmenliği yapmış, şiir, roman, hikâye, hatıra türündeki yazılarıyla Türk edebiyatında yer edinmiş bir kadındır. Halide Nusret, yaşadığı dönem itibariyle Osmalı'nın son yıllarına ve Cumhuriyet'in kuruluşuna şahitlik etmiştir. Zorlutuna'nın romanlarında kadın karakterler, başkahramanlar ve diğer şahıslar olarak sıkça yer alır.

Halide Nusret'in, üzerinde durduğu ve önemseydiği kadın anlayışı, feminist akımlara mesafelidir. Kadını toplumun ve devletin geleceği için eğitilmesi gereken bir varlık olarak görür. Halide Nusret'in makalelerindeki kadın hürriyetini ise, içinde bulunduğu kültür ve toplumun ölçüleri tayin eder. Kadın, modernleşmeye bağlı olarak değişimler gösterir. Halide Nusret, bu değişimler karşısında çoğu zaman geleneklere bağlı ve 'muhafazakâr' bir tutum sergiler. Bu, gerek Tanzimat gerekse Meşrutiyet dönemlerinde kadına çizilen rollerin 'iyi eş, iyi anne, iyi Müslüman' oluşuyla paralel bir tavidir (Coşkun, 2010). Zorlutuna ile yaklaşık aynı dönemde romanlar kaleme alan Aka Gündüz'ün eserlerindeki ideal kadın karakterler, Zorlutuna'nın kahramanlarıyla hemen hemen aynı özellikleri haizdir. Onun eserlerinde de ideal kadının özellikleri fazilet, masumiyet, sabır, sadakat, otokontrol, erkeklerle eşit söz sahibi olma, milli duyguların kuvvetli olması şeklinde özetlenebilir (Sınar, 2007).

Zorlutuna'nın eserlerindeki kadınların öne çıkan özellikleri, kültürlü, okumaya ve sanata meraklı, sakin tabiatlı, eşine ve babasına karşı son derece saygılı olmalarıdır. Bu kadınlar hassastır ama zayıf değil, güçlü karaktere sahip, dik duruşlu kimselerdir.

Zorlutuna, aile şerefini koruma ve eşine sadakat konusunda erkeklere yönelik ayrımcılıkları asla kabul etmez. Kadın ve erkeğin bu konularda aynı hassasiyetleri taşıması gerektiğini düşünür. Birden fazla kadınla evliliği ne kendi için, ne de başkaları için kabul etmez, bunu net bir tavırla reddeder. Kadını kısıtlayan gelenekleri eleştirir. Bunlarla birlikte kadınlara şuan anladığımız manada tam bir serbestlik ortamı arzusunda değildir. Kadınların daha ziyade çocuklarıyla, edebiyat ve sanatla meşgul olmaları onun için yeterli görülmektedir. Eserlerinde ‘annelik’ rolünün ve sorumluluğunun önemi üzerinde durulur. Evlat sevgisi, her şeyin üstünde tutulur. Eserlerindeki kahramanların, çocuklarına karşı hissettikleri sorumluluk duygusu, hayatlarına yön verme noktasında temel etkendir.

Sonuç olarak, romanlarında kadın karakterlerin sıkça yer aldığı Zorlutuna, milliyetçi, muhafazakâr yönü ağır basmasıyla birlikte modern düşünceye sahip bir edebiyatçıdır. Eserlerinden yola çıkarak, dinî ve millî duygulara sahip bir kadın hakları savunucusu olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Kaynakça

- Coşkun, B. (2010). Halide Nusret Zorlutuna -Hayatı-Eserleri-Fikirleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, E. (2013). Edebiyat Eseri Toplumun Aynasıdır: Edebiyat ve Sosyoloji İlişkisi Üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 738, 59-64.
- Enginün, İ. (2008). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Enginün, İ. (2012). Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 1. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Gürel, Z. (1988). Halide Nusret Zorlutuna Hayatı ve Eserleri. Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay.
- Karpat, K.H. (2009). Osmanlı'dan Günümüze Edebiyat ve Toplum. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Moran, B. (1983). Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sınar, A. (2007). Aka Gündüz'ün Romanlarında Kadın. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Zorlutuna, H. (2008a). Aşk ve Zafer. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Zorlutuna, H. (2008b). Beyaz Selvi. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Zorlutuna, H. (2004). Bir Devrin Romanı. İstanbul: LM Yayınları